

Tako zdanji avstrijski pravnik mora — brez ozira na staroslovenske pravne uzore — na pr. imeti gotove izraze za: „Eigenthum u. Eigenthümer, Besitz und Besitzer, Innehabung und Innehaber“. Tu ne gre, da bi jih jezikoznanci po svoje kovali! Dozdaj nisem jaz našel boljih, nego so: last in lastnik, posest in posestnik ali po Hrvatih posed in posednik, imetje in imetnik. Imovnik ni „Besitzer“, a ker se izvaja od pridevnika: imoven, wohlhabend, in ne od imeti, ne zdi se mi ni za „Innehaber“ pripravna beseda.

Beseda: občan za „Gemeindeglied“ ne bode delala kvare slovenščini, ali jaz jo imam za česko, ker se samo Čehom sama ob sebi izvaja od samostavnika: obec, die Gemeinde. Mi imamo: občina, torej ali: občinec, kakor tudi Levstik piše: domovinec za „Heimatsberechtigter“, ali pa po Vuku: občanar.

Trdnih pravil za izvajanje besed brez izimkov ni in zemljepisna ali lastna imena hodijo svoj pot. Imamo dol, dolina in dolinar, a stanovalci kraške Opčine imenujejo se: Openci.

Za „Gemeindegut“ občinski užitek ni kaj priležno, kar pomeni bolj „Nutzniessung“; vzeti bi bilo drugo kako obrazilo. Direktna davka je Levstik krstil: davka na prvo roko, — indirektna: na drugo roko. Meni se to ne zdi dobro, ker se oddaljuje preveč od izvirne ideje, in ker državi le prva roka tudi indirektni davek plačuje, ali ga zna prevaliti na kupca. Ako bi se dal pridevnik „prem“ oživiti, bilo bi najbolje: premi, nepremi davki (morebiti: neprezdetni, prezdetni davki, ki se dajo ali ne dajo prezdevati na drugega, a to ni lepoglasno).

Je li: kožedirec za „Wasenmeister“ v narodu? Jaz sem slišal samo: konjederec.

Česki izraz: tovarna namesto fabrika (hrvaški tvornica) ni mi po misli.

Iz povedati se za „Zinsbekenntniss einbringen“ — mislim, da bode preveč motilo, — celó smeh budilo.

Neznan mi je koren glagola: odvédati za „verkaufen“, tako tudi: uganiti kakor glagol 4. vrste.

Pooloviti za „verzinnen“ bode težko razumeti, če je olovo: svinec, zakaj ne: pokositeriti?

Beseda „Instanz“ prevaja se: „sodnja stopinja“, kar se mi zdi, da je le „Gerichtsinstanz“.

„Staatsgefälle“ se je dozdaj imenovalo: državni dohodek; dohodarstvo po hrvaškem „Gefällswesen“; Levstik rabi: pripadki, kar je primerneje za „Heimfälligkeiten“.

Za „gesammt“ je Levstik vzprejel v knjigo v narodu slišano malo estetično: ves čiharen; jaz bi svetoval poprijeti se raje hrvaško-srbskega ves kolik, ker je mnogo lepši.

Gosp. Levstik dosledno piše, na priliko, „prišel je domov brez nobene nezgode“. Je li to edino pravilno in ni li smeti tudi reči: „prišel je brez najmanje nezgode, brez vse nezgode, tega za zdaj nečem ni trditi ni prerekati. To pravilo mi je novo, kakor mi je novo tudi to, da: biti koga vprašanje, biti koga prošnja, pomeni „Jemand befragen, ersuchen“. Gosp. Levstik piše namreč: „župan naj stori, če ga je vprašanje“, wenn er befragt wird; „če ga je prošnja“, wenn er ersucht wird. Čemu vse to?

Te-le stvarce sem tukaj z edinim ozirom na našo narodno stvar pripomnil, kakor sem čitajoč knjigo domislil se česa, ter upam, da mi nihče ne zameri tega.

Dodá naj se tukaj, prvič gledé besede: zanemariti, da znani moravski jezikoznanec Ant. Matzenauer odločno pobija Miklošičevo misel o jugoslov. glagolu: mariti, marati, rekoč, da ne izvira iz nemščine, temuč da je iz početka nemškemu in slovanskemu

jeziku vkupen ali občen, in samo gorenski in koroški: marnjati, sprechen, da je mnogo pozneje iz nemščine vzet; drugič gledé predlaganega glagola raztrovati, da se po moji sodbi mora pisati: razotrovati, ker tukaj o — bodi ali ne bodi predlog — vsekakor spada k samostavniku otrov = strup, in ne k neizvestnemu glagolu trovati, in da bi pomenil to, kar bi pomenil nemški glagol „entgiften“. Potem bi se morebiti beseda „Gegengift“ dala izraziti z: razotrov ali razotrovilo.*)

Cigale.

Jugoslovansko književstvo.

* Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti je ravnokar za leto 1879. izdala dvoje knjig. Ti ste:

„Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti“. Knjiga 50., ki poleg poročila o svečani seji 25. dne decembra 1879. in izvodov iz zapisnikov obsega še sledeče članke: Uzrok munjotvornosti sili. Druga razprava. Od M. Sekulića, — Chemička svojstva divljega hrvatskoga hmelja. Od dra. D. Čeha, — Prilog za poviest glasbe južnoslovenske. Od Fr. Š. Kuhača, — Estetička ocjena Gundulićeva Osmana. Od dra. Fr. Markovića (Nastavak) in Roberto de Visiani. Nekrolog. Od dra. B. Šuleka. — Druga knjiga je:

„Monumenta Ragusina. Libri reformationum. Tomus I. Ann. 1306 — 1347.“ Ta razprava je deseta knjiga dela: „Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium“.

Cerkvena glasba.

* Pet velikonočnih, čveteroglasnih napevov, zložil Fr. Gerbić (op. 16.), je ravnokar prišlo na svetlo.

Dobivajo se pri skladatelju v Cerknici (postaja Rakek) ter veljajo po pošti poslani 30 krajc. Kdor naroči štiri eksemplare skup, jih dobí za 1 gold. Dobijo se pa tudi v knjigotržtvu Giontinijevemu v Ljubljani.

Politične stvari.

Specijaliteta konstitucionalizma

„z avstrijsko marko“.

V državnem zboru avstrijskem je te dni, ko je bil razgovor o sekundarnih železnicah, česki poslanec dr. Rieger v dveh govorih omenil in grajal neko posebnost avstrijske ustave, kakoršne drugje ni. Zato bodi tu kratek posnetek teh govorov, ki sta res prav jedro zadela.

„Obžalovati moram — je rekel dr. Rieger — da v tej zbornici še zmerom vlada nekak duh, ki v vsakem predlogu, naj bo kakoršnega koli pomena, vidi nevarno prikazen, da se z njim hoče doseči kak národen, kak političen ali kak državopraven cilj, čeravno tacega namena nikakor nima. Jaz sem v odseku pobijal tako sumničenje, pa ga nisem mogel pobiti. Tudi tam sem naletel na enak upor, enak duh, in žal mi je, da moram tu javno izreči to, da dokler bo slavna zbornica tacega duha, je težko nadejati se složnosti vseh strank o gospodarskih in v obče o vseh koristnih vprašanjih. Ko smo stopili v to zbornico, se nam je reklo, da o narodno-gospodarstvenih zadevah

*) Popravka. Namesto: utašim na strani 78. čitaj: utešim; in namesto: okolišči na str. 79. čitaj: okoliši.